

Форма № 09/18

Затверджена рішенням вченої ради ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01 2019 р.

Голова НМР Н. М. Кольцун Н. М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія пострадянських країн

освітній ступінь магістр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, 03 Гуманітарні науки
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 014 Середня освіта (014.03 Історія), 032 Історія та археологія
(спеціалізація) (код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))

освітня програма Середня освіта: історія. Українознавство
(назва освітньої програми)

освітня програма Історія. Історичне туризмознавство
(назва освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою української і всесвітньої історії та культури

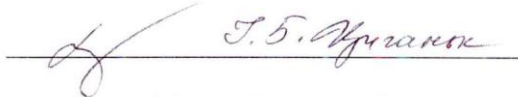
протокол № 8 від 10.01.2019

Завідувач кафедри

(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету української філології та соціальних наук

(підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми:

Майданевич Сніжана Борисівна, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри української і всесвітньої історії та культури

Рецензент програми:

Татаринів Іван Євгенович, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри української і всесвітньої історії та культури

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>
<i>Кількість кредитів: 4</i>	<i>Лекції:</i>	
	<i>18</i>	<i>4</i>
<i>Модулів: 1</i>	<i>Практичні заняття:</i>	
<i>Загальна кількість годин: 120</i>		
<i>Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: II</i>	<i>Лабораторні заняття:</i>	
<i>Семестр: II</i>	<i>Семінарські заняття:</i>	
	<i>14</i>	<i>4</i>
<i>Тижневе навантаження (год.):</i>	<i>Консультації:</i>	
<i>- аудиторне: 2</i>		
<i>- самостійна робота: 6</i>	<i>Індивідуальні заняття:</i>	
<i>Форма підсумкового контролю: залік</i>		
<i>Мова навчання:</i>	<i>Самостійна робота:</i>	
	<i>88</i>	<i>112</i>

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Історія пострадянських країн» є передумови та основні етапи виникнення й розвитку незалежних пострадянських країн, проблеми формування політичних режимів на пострадянському просторі та створення та укріплення національних держав.

Мета. Курс «Історія пострадянських країн» передбачає надання додаткових базових знань з перебігу суспільно-політичних процесів на пострадянському просторі, формування у студентів власного поглибленого уявлення щодо них, які можуть стати основою як для самостійної аналітичної роботи в цьому напрямку, так і для практичної діяльності в рамках різних політичних, суспільних, економічних і фінансових структур.

Передумови для вивчення дисципліни: «Історія України та української культури», «Історія СРСР», «Історія країн Центрально-Східної Європи» та ін.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Історія пострадянських країн» пов'язаний з низкою інших дисциплін: «Історія України та української культури», «Історія країн Центрально-Східної Європи», «Регіональна історія України», «Історія СРСР», «Нова та Новітня історія країн Центрально-Східної Європи», «Історія Румунії та Молдови», «Нова та Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки» тощо.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

Знати: політико-економічну проблематику провідних країн пострадянського простору, економічну, політичну і соціальну базу проведених у країнах СНД структурних економічних і політичних реформ, перетворень і революцій; географічне положення країн СНД та природні умови; основи сучасної світової політики і глобальних проблем; основи зовнішньої політики і дипломатії пострадянських країн, основи прикладного аналізу міжнародних ситуацій.

Уміти: співвідносити історичні події в Україні та світі з основними періодами розвитку пострадянського регіону; використовувати методи прикладного аналізу для правильної орієнтації в міжнародному середовищі; будувати усні та письмові відповіді на семінарських заняттях, під час виконання самостійних та творчих завдань; самостійно визначати чинники, складові основи політичних і соціально-економічних змін у країнах СНД; користуватися довідковою літературою, Інтернетом для самостійного пошуку інформації; аналізувати конфліктні ситуації на пострадянському просторі; коментувати зовнішньополітичні ініціативи і визначати економічні інтереси основних країн регіону; бачити перспективи розвитку інтеграції в регіоні і на пострадянському просторі в цілому.

Комунікація. Демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі; встановлювати ефективну комунікацію з представниками різноманітних субкультур; дотримуватись концепції міжнаціонального та міжкультурного діалогу в Україні; формувати комунікаційну стратегію з дотриманням етичних норм зі всіма учасниками освітнього процесу; розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

Автономність та відповідальність. Вчитися упродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції; аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Місце пострадянського простору у світовій економіці і світовій політиці	1	1					8	2	2					10
2.	Економічні та політичні причини розпаду СРСР. Формування СНД	4	2	2				8	2		2				12
3.	Організація пострадянського простору: склад, інститути і процедури	4	2	2				8	2	2					10
4.	Основні проекти і результати економічного співробітництва	4	2	2				8							10
5.	Основні проекти і результати військово-політичного співробітництва	4	2	2				8							10
6.	Структура відносин і основні процеси на пострадянському просторі	4	2	2				10	2		2				10
7.	Політичний розвиток та зовнішньополітичні пріоритети нових незалежних держав (ННД)	3	2	1				8							12
8.	Економічні зв'язки ННД	3	2	1				8							10
9.	Способи забезпечення безпеки ННД	2	1	1				8							12

10.	Міжнародно-політичні процеси на пострадянському просторі	3	2	1				10							12
Проміжний контроль								4							4
Разом:		32	18	14				88	8	4	4				112

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Місце пострадянського простору у світовій економіці і світовій політиці. Геополітика регіону. Ресурси. Місце регіону в глобалізованому світі. Економіко-політична специфіка пострадянського простору. Енергетика як економічна і політична основа регіону. Економічні, політичні, культурні та інші фактори, що об'єднують регіон. Субрегіони пострадянського простору.

Тема 2. Економічні та політичні причини розпаду СРСР. Формування СНД. Децентралізаторські тенденції в колишньому СРСР. Форми масової мобілізації національного руху в республіках у 1980-ті роки. Вибори 1989 та 1990 рр. та їх значення. «Парад суверенітетів». Розвиток горизонтальних зв'язків між республіками. Спроби оновлення Союзу. Новоогарьовський процес. Серпневий путч 1991 року. Декларації незалежності республік колишнього СРСР. Діяльність Держради в жовтні-листопаді 1991 року, обговорення проектів економічного і політичного союзу. Референдум про незалежність України 1 грудня 1991 р. Біловезька зустріч керівників Білорусі, Росії та України 8 грудня 1991 р. Підписання документів про створення СНД. Алма-атинська зустріч лідерів одинадцяти держав. Алма-атинський протокол. Причини і форми розпаду СРСР. Роль зовнішніх факторів в цьому процесі. Міжнародно-політичні наслідки розпаду СРСР. Спроби збереження цілісності пострадянського простору та його політична, економічна та військово-політична дезінтеграція в 1992-1993 рр.

Тема 3. Організація пострадянського простору: склад, інститути і процедури. СНД. Основні установчі документи СНД, Статут. Динаміка складу учасників і питання про членство. Структура статутних і галузевих; керівних і координуючих органів Співдружності. Процес підготовки і прийняття рішень. Основні функції, що виконуються механізмами Співдружності. Співвідношення багатостороннього та двостороннього співробітництва.

Тема 4. Основні проекти і результати економічного співробітництва. Концепція і проекти економічної інтеграції в СНД: історія, основні результати і проблеми. Перспективи інтеграційної взаємодії в економіці в рамках 12-ти країн СНД, в рамках Євразес, Єдиного економічного простору, Союзної держави Білорусі і Росії, ГУАМ.

Тема 5. Основні проекти і результати військово-політичного співробітництва. Типи організацій по забезпеченню безпеки: колективна безпека, колективна оборона, безпека, заснована на співробітництві, співтовариство

безпеки. Поняття «жорсткої» (військової) та «м'якої» безпеки. Організація Договору про колективну безпеку: склад, характер, діяльність. Основні проекти й результати співпраці пострадянських держав в області безпеки: колективні сили, охорона кордонів, військове базування, система ППО.

Тема 6. Структура відносин і основні процеси на пострадянському просторі. Характеристика структури міждержавних відносин та регіонального співробітництва в рамках СНД: вертикальний характер цих відносин і асиметричність інтересів держав-учасників. Розвиток горизонтальних відносин між ними і з третіми країнами. Місце і значення субрегіонального співробітництва на пострадянському просторі. Дивергенція внутрішнього політичного та економічного розвитку нових незалежних держав. Диверсифікація їх зовнішніх зв'язків. Субрегіональна фрагментація СНД. Чотири сценарії розвитку СНД: інтеграція в умовах домінування Росії («реінтеграція»); інтеграція на основі співробітництва («нова інтеграція»); незалежність в умовах співробітництва (контрольована дезінтеграція); нерегульована дезінтеграція. Умови матеріалізації різних сценаріїв. Критерії моніторингу.

Тема 7. Політичний розвиток та зовнішньополітичні пріоритети нових незалежних держав (ННД). Моделі політичного розвитку. Рівень соціально-економічного розвитку та моделі економічної трансформації. Індекс трансформації. Зовнішньополітичні пріоритети і орієнтація. Членство в регіональних міжнародних організаціях.

Тема 8. Економічні зв'язки ННД. Динаміка зовнішньої торгівлі. Основні зовнішньоекономічні партнери. Іноземні кредити та інвестиції. Вступ у СОТ. Платіжні баланси. Співробітництво з міжнародними фінансовими інститутами. Диверсифікація транспортних комунікацій (залізничний, автомобільний і трубопровідний транспорт). Демографія та міграція.

Тема 9. Способи забезпечення безпеки ННД. Членство в організаціях по забезпеченню безпеки. Співпраця з регіональними організаціями з питань безпеки. Розвиток двостороннього співробітництва у сфері безпеки та військово-політичного співробітництва з третіми країнами. Диверсифікація співпраці в області безпеки.

Тема 10. Міжнародно-політичні процеси на пострадянському просторі. Ослаблення вертикального характеру відносин на пострадянському просторі. Зростаюча диверсифікація зовнішніх зв'язків нових незалежних держав. Фрагментація і часткова регіоналізація пострадянського простору. Проблеми формування регіональної підсистеми міжнародних відносин на базі СНД або інших організацій пострадянських держав. Інші центри регіонального і субрегіонального співробітництва нових незалежних держав. Труднощі формування ними стійких системних зв'язків. Перехідний характер регіональної системи міжнародних відносин. Основні вектори її еволюції.

Тематика семінарських занять

Семінарське заняття № 1 (2 год.)

Розпад СРСР і формування СНД

Семінарське заняття № 2 (2 год.)

Організація пострадянського простору: склад, інститути і процедури

Семінарське заняття № 3 (2 год.)

Економічна інтеграція в СНД: проблеми, досягнення, перспективи

Семінарське заняття № 4 (2 год.)

Військово-політичний розвиток пострадянських країн

Семінарське заняття № 5 (2 год.)

Міждержавні та міжрегіональні відносини в пострадянських країнах

Семінарське заняття № 6 (2 год.)

Політичний і економічний розвиток, зовнішньополітичні пріоритети країн ННД

Семінарське заняття № 7 (2 год.)

Організація безпеки та міжнародно-політичні процеси на пострадянському просторі

Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Кількість годин	Форми звітності
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	6	2	Конспект лекцій
2.	Підготовка до семінарських	14	4	Конспект семінарських занять
3.	Підготовка до МКР	4	4	Модульна контрольна робота
2.	Опрацювання додаткових питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях.	54	92	Конспект
3.	Написання та захист реферату	10	10	Реферат
	Разом	88	112	

Тематика індивідуальних завдань

Питання для самостійного опрацювання

1. Субрегіони пострадянського простору.
2. Декларації незалежності республік колишнього СРСР.
3. Біловезька зустріч керівників Білорусі, Росії та України 8 грудня 1991 р.
4. Створення СНД і вироблення її організаційних засад
5. Рада голів держав-учасниць СНД.
6. Рада міністрів оборони держав-членів СНД (РМО).
7. Рада командувачів прикордонними військами (РКПВ).
8. Перспективи СНД.
9. Організація Договору про колективну безпеку: склад, характер, діяльність.

10. Участь України в Економічному Союзі Співдружності.
11. Співпраця Верховної Ради України з Міжпарламентською асамблеєю.
12. Мета створення та організаційна структура ГУУАМ.
13. Організація Договору про Колективну Безпеку.
14. Євразійське Економічне Співтовариство.
15. Центрально-Азійське Співробітництво.

Тематика рефератів

1. Субрегіони пострадянського простору.
2. Декларації незалежності республік колишнього СРСР.
3. Біловезька зустріч керівників Білорусі, Росії та України 8 грудня 1991 р.
4. Створення СНД і вироблення її організаційних засад
5. Рада голів держав-учасниць СНД.
6. Рада голів урядів СНД.
7. Міжпарламентська асамблея СНД.
8. Рада міністрів закордонних справ.
9. Рада міністрів оборони держав-членів СНД (РМО).
10. Рада командувачів прикордонними військами (РКПВ).
11. Економічний суд СНД.
12. Міждержавний економічний комітет.
13. Виконавчий комітет.
14. Економічна рада СНД.
15. Органи галузевого співробітництва.
16. Організація Договору про колективну безпеку: склад, характер, діяльність.
17. Основні проекти й результати співпраці пострадянських держав в області безпеки: колективні сили, охорона кордонів, військове базування, система ППО.
18. Характеристика структури міждержавних відносин та регіонального співробітництва в рамках СНД.
19. Участь України в Економічному Союзі Співдружності.
20. Співпраця Верховної Ради України з Міжпарламентською асамблеєю.
21. Проблема кордонів у СНД.
22. Шляхи реформування Співдружності.
23. Двосторонні відносини України з країнами СНД.
24. Мета створення та організаційна структура ГУАМ.
25. Організація Договору про Колективну Безпеку.
26. Євразійське Економічне Співтовариство.
27. Центрально-Азійське Співробітництво.
28. Проблеми формування регіональної підсистеми міжнародних відносин на базі СНД або інших організацій пострадянських держав.

ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Форми поточного контролю

Поточний контроль рівня знань студентів передбачає перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль здійснюється за напрямками:

- контроль за систематичністю й активністю роботи на семінарських заняттях;
- контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза межами аудиторних занять;
- контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді індивідуальних завдань.

На лекціях та семінарських заняттях застосовуються різноманітні методики активізації навчального процесу:

- проблемні лекції;
- робота в малих групах;
- семінари-дискусії;
- мозкові атаки;
- презентації;
- демонстрація науково-популярних фільмів.

Форми проміжного контролю

Проміжний (модульний) контроль рівня знань студентів здійснюється за результатами модульної контрольної роботи в письмовій формі.

Форми підсумкового контролю

Форма підсумкового контролю дисципліни «Диктаторські режими ХХ ст.» – залік. Оцінювання рівня опанування студентами навчального матеріалу здійснюється виключно на підставі виконання ними певних видів робіт, які зазначені в робочій програмі.

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

- Контроль засвоєння теоретичних знань (опитування на семінарських заняттях).
- Контроль виконання самостійної роботи студентів (опрацювання питань для самостійного вивчення, підготовка та захист реферату).
- Перевірка якості написання модульних контрольних робіт.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС» (зі змінами, затвердженими рішенням вченої ради ІДГУ від 30.08.2018 р., протокол №1). Основними формами контролю є поточний, проміжний (модульний) та підсумковий (залік). Оцінювання знань здійснюється за 100-бальною шкалою

(від 1 до 100) і переводиться в оцінку за традиційною шкалою «зараховано», «не зараховано» (для заліків).

Шкала та критерії оцінювання знань студентів

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Студент	
Відмінний	100...90	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань
Достатній	89...70	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання
Задовільний	69...51	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Незадовільний	50...26	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача
Неприйнятний	25...1	студент не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів («відмінно»)	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали («добре»)	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали («задовільно»)	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали («незадовільно»)	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал («початковий рівень»)	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів («низький рівень»)	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Кожен окремий вид роботи для самостійного опрацювання оцінюється окремо за шкалою від «0» до «5».

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу – 30. Загальна оцінка, що є середнім арифметичним оцінок за кожне питання/завдання, переводиться в 100 шкалу згідно з додатком 2 «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС» (зі змінами, затвердженими рішенням вченої ради ІДГУ від 30.08.2018 р., протокол №1) і помножується на коефіцієнт 0,3.

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підрахунок загальної оцінки здійснюється з урахуванням загальної кількості балів поточного контролю та модульної контрольної роботи. Мінімальний пороговий рівень за поточний контроль становить – 35 балів, за проміжний – 16 балів.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні джерела

1. Барковский А.Н. Экономические стратегии стран СНГ и Россия. М. : Изд-во РУДН, 2003.
2. Батенко Т. Королі СНД: Портрети дванадцяти президентів. – Львів: Кальварія, 2000. – 216 с.
3. Бураковський І. Зона вільної торгівлі з ЄС та Митний Союз з Росією, Білоруссю та Казахстаном: чи можлива інтеграція України в обидва об'єднання одночасно / І. Бураковський, В. Мовчан // Відносини Україна – ЄС: в умовах сучасних викликів. – 2010. – № 2 (14) – С. 17-31.
4. Вардомский Л.Б. Регионализация постсоветского пространства: факторы, особенности, тенденции. М.: Ин-тэкономики РАН, 2008.
5. Гальчинський А.С. Стратегія економічного і соціального розвитку України на 2004-2015 рр. «Шляхом європейської інтеграції» / А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.
6. Грановський В. Митний союз по-російськи / В. Грановський, В. Нанівська // В Україні. – 2010. – № 10. – С. 7-10.
7. Грановський В. Фальшивий вибір Україні не потрібен / В. Грановський, В. Нанівська // В Україні. – 2010. – № 10. – С. 10- 12.
8. Гребельник О.П. Основи зовнішньо-економічної діяльності. – 3-тє вид., перероб. та доп.: підручник / О.П. Гребельник. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.
9. Гринкевич О., Чередниченко О. Феномен Олександра Лукашенка // Політична думка. – 2000. - № 2. – С.112-130.
10. Дорошко М.С. Країнознавство. Країни СНД і Балтії: Навчальний посібник. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2008. – 308 с.
11. Загорский А.В. Внешнеполитические процессы в СНГ // Современные международные отношения / под ред. А.В.Торкунова. – М. : РОССПЭН, 2000. – С. 516–519.
12. Загорский А.В. Интеграционные процессы на постсоветском пространстве // Европейская интеграция: учебник / под ред. О.В. Буториной. – М., 2011. – С. 653 – 676.
13. Звягельская И.Д. Специфика этнополитических конфликтов и подходы к их урегулирования. М.: NAVONA, 2008.

14. Ісакова Г. Політичні процеси на пострадянському просторі: тенденції, протиріччя, перспективи / Г. Ісакова // Політичний менеджмент – 2007. – № 3. – С. 128-134
15. Карбалевич В. Білоруська модель посткомуністичних трансформацій // Політична думка. – 2000. – № 1. – С. 38-56.
16. Кучик О. С. Міжнародні організації: Навч. посіб. / О. С. Кучик, І. Р. Суховолець, А. Б. Сельмах, Г. Литвин, А. Тюшка, А. Смольська, М. Лега, М. Мальський, Г. Попаєвич, Н. Харченко; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Ф-т міжнар. відносин. – 2-е вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2007. – 749 с. – Бібліогр.: 73 назв. – укр.
17. Малик Я.Й. Україна у міжнародних відносинах ХХ століття. – Львів: видавництво «Світ», 2004 – 468 с.
18. Международные отношения на постсоветском пространстве / под ред. И.Д. Звягельской, Н.А. Косолапова. – М.: МОНФ, 2000.
19. Ніколаєв Є. ЄЕП для України: зона вільної торгівлі чи митний союз / Є. Ніколаєв // Політичний менеджмент. – 2004. – № 6 (9). – С. 115-128.
20. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав: Postsovieticum: навч. посіб. – К.: Знання, 2010. – 487 с.
21. Орлова Т.В. Історія пострадянських країн: університетський підручник / Орлова Т.В. – К., 2014. – 502 с.
22. Пахарєв А. Пострадянський авторитаризм: куди йдемо // Віче. – 2001. № 7. – С.29-37.
23. Румянцев А.П. Міжнародна економіка / А.П. Румянцев, Г.Н. Климко, В.В. Рокоча та ін. – К.: Знання-прес, 2006. – 479 с.
24. Сапаров Н. Об особенностях «туркменской модели демократии» // Центральная Азия и Кавказ. – 2000. – № 2 (8). – С. 252-260.
25. Сімон Г. Крах парламентаризму в Білорусі, Росії й Україні // Політична думка. – 2000. – № 2. – С.59-63.
26. Смит Э.Д. Национализм и модернизм: критический обзор современных теорий наций и национализма. Пер с англ. А.В. Смирнова и др.; общ. ред. А.В.Смирнова. – М.: Пражис, 2004.
27. Сморгунув Л.В. Современная сравнительная политология: учебник. – М.: Росс. полит. энцикл. (РОССПЭН), 2002. – 472 с.
28. Суспільно-політичні трансформації в Україні: від задумів до реалій / В.Ф.Солдатенко (кер.) та ін. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 536 с.
29. Сысоев В. О. Новые демократии Центральной и Восточной Европы: проблемы политической трансформации // Политическая наука. Динамика политического сознания и поведения. – М.: РАН. ИНИОН, 2002. – № 2. – С. 103-119.
30. Толипов Ф. Демократизм, национализм и регионализм в странах Центральной Азии // Центральная Азия и Кавказ. – 2000. – № 4 (10). – С. 7-18.

31. Фурман Д. Общее и особенное в политическом развитии постсоветских государств // Пути российского посткоммунизма : Очерки / под ред. М. Липман и А. Рябова ; Моск. Центр Карнеги. – М. : Изд-во Р. Элинина, 2007.
32. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України : підруч. для студ. ВНЗ / Л. Д. Чекаленко. – К. : Либідь, 2006. – 710 с.

Допоміжні джерела

1. Бульбенюк С.С. «Держава загального добробуту» і цінності постіндустріального суспільства // Людина і політика. – 2001. – № 5. – С. 144-147.
2. Бульбенюк С.С. Десятиріччя здійснення системної модернізації в Україні та Росії: досягнення та втрати // Людина і політика. – 2002. – № 1. – С. 33-40.
3. Бульбенюк С.С. Еволюція «держави загального добробуту»: теоретичний та практичний аспекти проблеми // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2002. – Випуск № 9. – С. 108-119.
4. Бульбенюк С.С. Інверсія ліберальних ідей в американській політичній теорії і практиці // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 14. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. – С. 428-435.
5. Бульбенюк С.С. Проблеми проведення соціального реформування в Україні // Генеза. – 2004. – № 9. – С. 26-31.
6. Бульбенюк С.С. Соціал-демократія // Юридична енциклопедія: В 6 т. – К.: «Укр. енцикл.», 2003. – Т. 5. – С. 549-550.
7. Бульбенюк С.С. Соціокультурні проблеми проведення модернізаційних процесів у сучасній Україні // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. Науково-практичний збірник. – 2002. – № 2. – С. 214-218.
8. Бульбенюк С.С. Трансформація «держави загального добробуту» в епоху постмодерну // Борисфен. – 2004. – № 3 (153). – С. 10-12.
9. Бульбенюк С.С. Українська ментальність та соціально-політична ситуація в країні // Українознавство – наука самопізнання українського народу. Матеріали X щорічної Міжнародної науково-практичної конференції «Стан, проблеми, перспективи розвитку українознавства» 18-20 жовтня 2001 р. – К.: НДІУ, 2001. – С. 284-285.
10. Бульбенюк С.С. Українське суспільство в епоху постмодерну // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2003. – № 4. – С. 127-132.
11. Бульбенюк С.С., Бутовська І.О. Стратегічне планування і державне управління на прикладі «Welfarestate» // Вісник: Збірник наукових статей викладачів, докторантів, аспірантів Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. – Випуск 1. – С. 88-91.

12. Валерстайн І. Демократія, капіталізм і трансформація // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – № 2. – С. 72-85.
13. Древаль Ю.Д. Політична реформа: вдосконалення політичних інститутів, чи... з пастки в пастку // Віче. – 2005. – № 2 (155). – С. 7-9.
14. Кузнецов И.И. Парадигма транзитологии. Плюсы и минусы объяснительной концепции переходного периода. // «ОниС». – 2000. – № 5. – С. 47.
15. Союз можно было сохранить. Белая книга: Документы и факты о политике М.С. Горбачева по реформированию и сохранению многонационального государства. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: АСТ, 2007.
15. Степаненко В. Социальный капитал в социологической перспективе: теоретико-методологические аспекты исследования // Соціологія: теорія, методи, маркетинг – 2004. – №2. – С. 24-41.
16. Степаненко В. Суспільство громадянське і «не громадянське»: дискурси та моделі взаємодії // Українське суспільство 1994 – 2004. Моніторинг соціальних змін / За ред. д. е. н. В. Ворони, д. соц. н. М. Шульги – К.: Інститут соціології НАН України, 2004 – С. 198 – 211.
17. Хабриева Т.Я., Чиркин В.Е. Теория современной конституции. – М.: Норма, 2005. – 320 с.
18. Шаповаленко М.В. Чи можна вважати українське суспільство перехідним? // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна. – 2005. – № 702. – Вип. 7. – С. 13 – 21.
19. Кулик С.А. Экономические интересы и задачи России в СНГ / С.А. Кулик, А.Н. Спартак, И.Ю. Юргенс. – М. (ИНСОП), 2010.

Інтернет-ресурси

1. Гребельник О.П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. – Режим доступу: [http://www. pidruchniki.com.ua](http://www.pidruchniki.com.ua).
2. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Орлова Т. В. Сучасна політична історія країн світу: стаття. – Режим доступу: ivinas.gov.ua/uk/publikatsiji/novi.../384_b4583e56dc66b75aac963bc4ab3870bc.html
5. Шляхи розвитку нових незалежних держав: матеріали конференції – Режим доступу: vmv.kyumu.edu.ua/conf/2011_05_12/shunina.pdf
6. Місцева влада в країнах пострадянського простору: стаття. – Режим доступу: kntu.net.ua/.../Місцева%20влада%20в%20країнах%20пострадянського%20простору
7. Політичні інститути в пострадянських країнах: стаття. – Режим доступу: filos.lnu.edu.ua/.../Osadchuk_Polit_Inst_Post-Soviet_book.p
8. Скрипник О. М. Туркменістан і ООН: стаття. – Режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua/.../Туркменістан%20та%20ООН>

9. Шинкарчук К. О. Становлення зовнішньополітичної ідентичності країн пострадянського простору: стаття. – Режим доступу: www.ier.com.ua/files/.../Shynkaruk_Identity_2009_4.pdf
10. Балдич Н. Розвиток фінансових ринків на пострадянському просторі: стаття. – Режим доступу: visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/.../2010-1-11.p.
11. Васильєв С. В. Суди звичаєвого права на теренах пострадянських держав. – Режим доступу: plaw.nlu.edu.ua/article/download/55277/54908
12. Гайтан В.В. Модернізація як фактор трансформації пострадянських країн: стаття. – Режим доступу: dspace.onua.edu.ua/bitstream/.../Гайтан%20В.В..pdf?...1...

**ДОПОВНЕННЯ ТА ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ В 20__ /
20__ Н.Р.¹**

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри до початку навчального року